

2021, 8(1): 205-226

DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2021.1.205226>

Makaleler (Tema > Popüler Kültür ve Erkeklikler)

AV TUTKUSU: AVLANMA, EKOFEMİNİZM VE ERKEKLİKLER

Sezen Ergin Zengin¹

Öz

Bu çalışma, farklı erkekliklerin avcılık etrafında nasıl kurgulandığını ve erkeklik anlatılarının doğayla kurulan ilişkiyi nasıl etkilediğini ele almaktadır. Hegemonik erkekliğin barındırdığı ideal erkek tanımları doğa açısından olumlu sonuçlar doğurmamıştır. Erkekliğin hem doğayı hem de kadınları tahakküm altına aldığını savunan ekofeminist kuramlar bu baskıcı yapının altındaki bağlantıları ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Doğa ile kurduğu şiddete dayalı ilişki nedeniyle avlanma bu bağlantıların görünür olduğu bir pratiktir. Avcılar tarafından inşa edilen erkeklik temalarını ortaya çıkarmak ve avcı-erkeklerin, doğa-kadın-hayvanlar ile kurdukları ilişkileri tartışmak amacıyla Av Tutkusu dergisinin son 24 sayısı tematik analiz kullanılarak incelenmiştir. Avcılar güçlü, dayanıklı, cesur olma gibi tipik erkek davranışları sergilemekte, avlanmanın meşruiyetini bilimsel ve milliyetçi söylemlerle sağlamaya çalışmakta ve avladıkları hayvanlar ile kadınlar arasında kavramsal bağlar kurmaktadır. Doğa-dostu avcı imgesiyle hegemonik erkekliğin doğayla kurduğu dışlayıcı ilişki dönüştürülmüş gözükse de yakın bir okuma doğa-dostu avcının aslında hegemonik erkekliğin repertuarındaki normları çıkarına uygun biçimde kullanarak erkek ile doğa-kadın-hayvanlar arasındaki iktidar ilişkisini yeniden ürettiğini görünür hale getirebilir.

Anahtar Kelimeler: Avlanma, Erkeklikler, Ekofeminizm, Doğa, İnsan dışı hayvanlar

¹ Sezen Ergin Zengin, Dr., Arş. Gör, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü, sezene@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5927-5357

Makalenin Geliş Tarihi: 28.02.2021 | Makalenin Kabul Tarihi: 18.05.2021

© Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2021. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

LUST FOR HUNTING: ECOFEMINISM, MASCULINITIES AND HUNTING

Abstract

This study examines how different masculinities are constructed around hunting and how the narratives of masculinity affect the relationship established with nature. Ideal male qualities of hegemonic masculinity cannot be said to have produced positive results in nature's perspective. Ecofeminist theories, which argue that masculinity dominates both nature and women, have tried to reveal the interlinks of its oppressive structure. Because of its violent relationship with nature, hunting is a practice in which these connections are visible. The last 24 issues of *Av Tutkusu* magazine were examined using thematic analysis to discuss the relationships between hunter-men and nature-woman-animals and the themes of masculinity that were constructed by hunters. Hunters exhibit typical male behaviors such as being strong, resilient, and brave, try to legitimize hunting with scientific and nationalist discourses, and establish conceptual links between the animals they hunt and women. Although it seems that the exclusionary relationship of hegemonic masculinity with nature has been transformed with the image of the nature-friendly hunter, a close reading can reveal that the nature-friendly hunter actually reproduces the power relationship between man and nature-woman-animals by using the quality content in the repertoire of hegemonic masculinity in accordance with his interests.

Keywords: Hunting, Masculinities, Ecofeminism, Nature, Nonhuman animals

Giriş

Avlanmak cinsiyetlendirilmiş, tipik bir erkek aktivitesi olarak tanımlanmaktadır (Kheel, 1996; Sollund, 2020). Hangi insan dışı hayvanların, ne zaman, nerede, ne için ve ne şekilde avlandığı sorularına verilen cevaplar birbirinden farklı avcılıklar ortaya. Dolayısıyla avcılık farklı zaman ve mekanlarda, farklı görünüşler sergileyebilir. Bir toplumda birbirinden farklı erkekliklerin dolaşımında olduğu düşüncesinden yola çıkılacak olunursa, avcılık ne türden erkeklikleri içinde barındırır?

Modern çağda avcılık² çoğunlukla dışında kaldığı "doğa/yaban hayatı"³ ve yaban hayvanları ile temas ve "doğa" üzerine bir yorum ve anlamlandırma çabasını beraberinde getirir. Sonu genellikle yaban hayvanlarının

² Modern çağda en görünür avcılık türü spor avcılığı olarak adlandırılan ve eğlence amaçlı yapılan avcılık türüdür. Bu makalede konu edilen avcılık da bu türdendir. Öte yandan, bazı yerli topluluklarda sürdürülen geçimlik avcılık en azından Türkiye açısından konu dışıdır. Farklı avcılık türleri için bkz. Kheel, 1996.

³ Yaban hayatının ve doğanın toplumsal inşası kendi başına bir çalışma olabilir ancak bu çalışmada değinilmeyecektir. Çevre ve doğa üzerine farklı yaklaşımların özeti için bkz. Lockie, 2004

öldürülmesiyle biten avlanma eylemi, pek çok feminist kuramcı tarafından erkeğin doğa ve kadınlar üzerine kurduğu tahakkümün bir yansıması olarak görülüp tartışmaya açılmıştır (bkz. Adams 2020; Gruen, 1994). Ekofeminist kuramlara göre tıpkı kadınlar gibi doğa da erkek egemen düzenin getirdikleri nedeniyle ikincil statüye indirgenir ve erkeğe tabi kılınır (Plumwood, 2004).

Anlambilimsel bir bakışla, avlanma kelimesinin prototipik olarak hangi aşamaları içerdiğini düşünmek avlanmanın metaforik olarak başka anlamsal alanlara nasıl transfer edildiğini de gösterir. Bir avlanma eyleminden bahsedebilmek için öncelikle, bir "av"ın tespit edilmesi, sonra onun takip edilmesi, pusuya yatılması ve nihayetinde öldürülmesi gerekir. Avlanmak "yırtıcı olmak" (*predator*) demektir ve insanı "yırtıcı hayvan" yerine koyan avlanma metaforları oldukça fazladır. Örneğin, erkek müşterilerin sokaktaki seks işçileri ile karşılaşma ve ilişkilerinden bahsederken avlanma metaforu kullanmaları (Lahav-Raz, 2020) veya cinsel istismarcıların mağduru araştırması ve takip etmesini ve suçu işlemesini kapsayan süreçlerden birinin avlanmaya benzetilmesi ve suçu işleyene avcı denilmesi (Rossmo, 1997) avlanma kavramının arkasındaki cinsel yırtıcılığı gözler önüne serer⁴. Avlanma eylemi, özgür yabani hayvanların kasten, doğrudan ve şiddet uygulayarak öldürülmesidir (Cartmill, 1996, s. 30). Örneğin, insandan kaçmayan bir hayvanın öldürülmesi, yanlışlıkla ya da zehirli samanla öldürülmesi avlanmak olarak tanımlanmaz (Cartmill, 1996, s. 29-30).

Oysa avcılar, avlanma eylemlerinin arkasındaki motivasyonu anlatırken yukarıda çizilen tablodan uzaklaşırlar. Homojen bir grup oluşturmaları da avcılar genelde doğayla iç içe, uyumlu bir birliktelik içerisindedirler; kendilerini kan, vahşet, tahakküm imgelerinden oldukça uzak görürler. Bilakis, yükselen betonarme yapıların arasında kalan ve talan edilen doğayı korumak için toplumdaki herkesten çok sürdürülebilir bir doğa anlayışı çerçevesinde hareket ettiklerini savunurlar⁵. Dolayısıyla avcılar kendilerini tanımlarken hegemonik erkekliklerin doğayla kurdukları kontrol ve tahakküm ilişkisinin dışında bir tablo çizmektedir.

Bu çalışma avcılık etrafında örülen bu farklı anlatıları, farklı erkekliklerin doğa, kadınlar ve hayvanlarla kurdukları bağlantıları, bu bağlantıların söylemdeki tezahürünü merkeze alır. Çalışmanın amacı, bir av dergisinin avlanma eylemiyle doğa, hayvanlar ve kadınlar etrafında kurulan anlamları ve bu anlamlar üzerinden şekillenen farklı erkeklikleri görünür kılmaktır.

Ekofeminizm, Hegemonik Erkeklik ve Avcılık

Doğa ve kadının benzer ataerkil mekanizmalar dolayısıyla değersizleştirilmesi, erkeğin kontrol, baskı ve zulmüne maruz kalması; ekofeminist kuramların temelini oluşturmaktadır (Adams 1991; Gaard 2017; Plumwood 2004; Warren, 1997, 2015). Kadın ve doğa arasındaki ilişkiyi nasıl kurguladıkları açısından birbirinden farklılık göstermekle birlikte ekofeminist kuramların ortak noktası erkek merkezli tahakküm

⁴ Lahav-Raz'ın çalışması (2020), İsrail'deki seks işçilerine yaklaşan erkeklerin çevrimiçi platformlarda deneyimlerini paylaşırken, evrensel hegemonik, heteronormatif hipererkeklikler ile İsrail'e özgü savaşı ve öncü (Halutz) erkekliklerin kesişiminden beslendiklerini anlatır. Yerel erkeklik repertuarları olan savaşı ve öncü erkeklikler, cesaret, dayanıklılık, şeref, savaşı ruh ve fiziksel güç gibi özellikleri ön plana çıkartarak avlanma metaforuna dayanak oluşturmaktadır. Seks işçileri peşinden koşan erkekler avlanma metaforu kullanarak kendilerini birer savaşıya dönüştürmekte ve böylece gündelik hayatta tatmin etmeleri mümkün olmayan macera duygusunu yaşamaktadırlar. Coğrafi profillemeye kavramı ve yöntemini yaratan Rossmo (1997), çalışmasında suç işleyenlerin nerede bulunabileceğine dair kategoriler sunar. Bu kategoriler mağduru hedef (target), suç işleyeni ise yırtıcı (predator) olarak kavramsallaştırır. Avcı kategorisi ise bulunduğu bölgeden ayrılmadan kendisine tek bir hedef seçen suçlu profiline verilen addır. Suçlunun mağduru arayıp bulma ve suç işleme süreci de avlanma olarak kavramsallaştırılır.

⁵ Örneğin bkz. Cohen 2014; Fischer et al. 2013

yapılarını tartışmaya açmak, kadın ve doğanın nesneleştirilme ve sömürüsünün arkasındaki eril iktidarı alaşağı etmek, alternatif şiddetsiz ve adil pratikler kurgulamaktır (Adams ve Gruen, 2014).

Ekofeminist eleştiriler, kadın ve doğanın erkeğe tabi kılındığı baskıcı yapıları odağa almakta ve ikili karşıtlıklar üzerinden erkeği, akıl, kültür, ruh, zihin, medeniyet gibi bir dizi üstün öge ile özdeşleştiren; kadını ise doğa, madde, duygu, beden, ilkelik gibi hor görülen özelliklerle bağdaştırarak erkeği üstün kılan bir sömürü sistemini deşifre etmeye çalışır (bkz. Plumwood, 2004, s. 65). Karen J. Warren'ın "tahakküm mantığı" (*logic of domination*) adını verdiği baskıcı kavramsal çerçeve, üstün görülen değerlere sahip grupların diğer grupları ona tabi kılınmasını meşrulaştırmaya yarar (Warren, 2015). Benzer şekilde Val Plumwood'un (2004, s. 38) "efendi modeli" (*master model*) kendini cinsiyetsiz bir insan modeli olarak sunan ancak çoğunluğu seçkin beyaz erkeklerin kurduğu bir tahakküm modeline işaret etmektedir.

Onaltıncı ve onyedinci yüzyıllarda, doğanın yaşayan bir organizmadan, parçalarına ayrılıp incelenen, kontrol altına alınan ve insanın ham maddesi, kaynağı haline gelen doğaya dönüştüren bilimsel devrim, akıllı ve rasyonelliği yüceltmesiyle sonu ekolojik tahribat, kaynakların yok olması, kitlesel hayvan katliamları ve doğayla özdeşleştirilen insan topluluklarının tahakkümü ile biten bir dizi olay ve bu olaylarla bağlantılı yeni kavramsallaştırmaları harekete geçirir (bkz. Merchant, 1980; Nibert, 2002). İnşa edilen yeni düzende, akıl ve kültür idealize edilirken, taşıyıcısı egemen, beyaz, Avrupa-merkezli, yönetici sınıfından erkek bir öznedir (Plumwood, 2004). Akıl-karşıtı, irrasyonel olan ise erkeğin karşısına yerleştirilen kadının yanı sıra "ilkel" ve "vahşi" yerliler, hayvanlar ve doğadır. Bu kavramların birbirini sürekli olarak beslediği söylenebilir. Tarihsel olarak kadınlar ve hayvanlar erkekler kadar zeki ve rasyonel olamadıkları için daha ilkel ve doğaya yakın olarak görülmüşlerdir (Kemmerer, 2011, s. 16). Bağlantılı görülen kadınlar, doğa ve hayvanlar benzer şekilde "nesneleştirilmiş, avlanmış, istila edilmiş, sömürgeleştirilmiş, sahip olunmuş, tüketilmiş, üretme(me)ye zorlanmıştır (Collard, 1989, s. 1). Üstelik, erkeklik militarizmle birleşerek kadın ve doğanın yağmacı işgalinin yanı sıra yabancı halklar ve ülkeler de "Beyaz Adam'ın sömürgeleri" haline gelmiştir (Shiva ve Mies 2018, s. 101).

Hayvanlar, özellikle yabani hayvanlar, kuşkusuz doğanın ve ekolojik sistemin bir parçasıdır ve milyonlarca insan dışı hayvan akıllı şiar edinen ve doğayı fethetmeye soyunan erkeklerin ellerinde kürk tüccarlığı, ormansızlaşma, planlı yok etme politikaları sonucunda can vermiştir (Nibert, 2013). Dahası hayvanlar metaforik olarak "aşağı" görülen gruplarla özdeşleştirilip (siyahiler, Yahudiler, suçlular vs.) doğallaştırılan ayrımcılık, tahakküm ve hatta soykırımın kavramsal arka planını oluşturmuşlardır (Goatly, 2006; Ekman, 2000; Ramos-Gay ve Alonso-Recarte, 2020). Dolayısıyla feministler, hayvanların deneyimlediği baskı ve zulüm ile kadınlar ve diğer baskı altındaki grupların maruz kaldığı baskı ve zulüm arasındaki kavramsal ilişkileri fark etmiş olmaları tesadüf değildir (Adams, 1991; Donovan, 1990; Gruen 1994, Kheel, 2008, Kemmerer 2011)⁶ Carol J. Adams (2013, s. 100-103), kadın ve insan dışı hayvan arasındaki ilişkiyi "kayıp gönderge" (*absent referent*) kavramıyla açıklar. Nasıl hayvanların bedenleri parçalara ayrılıp "et" olarak sunulduğunda arka plandaki insan dışı hayvan kayboluyorsa, kadın mecazen hayvana veya hayvan mecazen çekici bir kadına dönüştürüldüğünde arka plandaki kayıp gönderge kadın ve hayvanı istismar eden, öldüren, ya da üzerinde tahakküm kuran ataerkil sistemi gizlemektedir. Ekofeminizm bu nedenle yıkıcı

⁶ Kadın-hayvan özdeşleşmesinin feminist harekete ve benzer şekilde hayvan özgürlüğü hareketine kazandıracığı çok az şey olduğunu savunan feministler de vardır (bkz. Dixon, 1996).

insan-merkezci pratiklere karşı çıkarken bu yıkımın kökeninde olan akli tahtından indirip yanına koruyucu etik (*ethics of care*) anlayışını koymayı önerir (Adams ve Gruen, 2014).

Feminizm ataerkil düzen altında ezilen kadınları merkeze alırken, 1970’li yılların sonunda yükselişe geçen bir akademik çalışma alanı olarak erkeklikler, bu düzenin nasıl bir avuç erkek tarafından kurulup toplumun büyük kesimince yeniden üretildiğini tartışmaya açmıştır (Sancar, 2008). Tıpkı kadınlık gibi erkekliğin de tarih, kültür ve toplum kesişiminde somutlaşan bir inşa olduğundan yola çıkarak toplumdaki farklı erkekliklerin var olduğu belirtilmektedir (Hearn, 1996; MacKinnon, 2003). Ancak Connell’in (2017) “hegemonik erkeklik” kavramı, ataerkil düzenin rızaya dayalı bir sistem kurarak bir iktidar alanı yaratıp sürdürdüğünün anlaşılması açısından önemlidir.

Hegemonik erkeklik Connell (2005, s. 77) tarafından ataerkil düzenin meşruluğunu sağlayacak ve kadınlar üzerindeki tahakkümü garanti altına alacak toplumsal cinsiyet pratikleri olarak tanımlanır. Bu erkeklik, kültürel olarak yüceltilen, normatif ve ideal erkeklik biçimi olarak görülür (Connell, 2005, s. 77; Connell ve Messerschmidt, 2005, s. 832). Gerçek hayatta erkeklerin büyük çoğunluğu bu modele tam bir uyum göstermese de özellikle kadınların tabi kılınması gibi stratejilere dahil olabilmek ve ataerkil düzenden pay alabilmek için hegemonik erkekliğin sürdürülmesinde işbirlikçi davranmaktadır (Carrigan vd., 1987, s. 92).

Hegemonik erkekliğin temel yapıtaşı olan hegemonya kavramı, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştıran kültürel dinamikler üzerinden işlerlik kazanmaktadır (Connell, 2005, s. 77). Dolayısıyla eşitsiz ilişkiler, ezilen tarafın da rızasının kazanıldığı bir iktidar alanında somutlaşır. Ne var ki, iktidar bir mücadele alanıdır ve güç dengeleri her zaman değişim gösterebilir.

Bu çalışmada hegemonik erkeklikler birbirinden farklı söylem ve pratikler etrafında oluşturulan repertuarlardan beslenen değişime tabi, ilişkisel bir hakimiyet pozisyonu olarak tartışılmaktadır ve özellikle bu hakimiyet pozisyonunun doğa, hayvanlar ve kadınlar üzerinde kurduğu iktidar ve bu iktidarın nasıl rızaya dayalı mekanizmalarla şiddet ve öldürmeyi normalleştirdiği incelenmektedir. Bu noktada, şiddet, baskı ve güç kullanımını yoğun bir şekilde uygulayan erkekliklerin tahakkümcü erkeklikleri icra ettikleri, ancak her tahakkümcü erkekliğin hegemonik olmayabileceği gözden kaçmamalıdır (Messerschmidt, 2019, s. 93).

Hegemonik erkeklik bir dizi cinsiyetlendirilmiş niteliksel içerik (*quality content*) ile yakından ilişkilidir (Schippers, 2007). Tektiplendirme veya doğallaştırma eğilimleri yaratması açısından eleştirel yaklaşılsa da “güç, akıl, aktiflik, şiddet uygulayabilmek, rekabet becerisi, başarı tutkusu, teknolojik bilgiye ve uzmanlığa sahip olmayı istemek, risk alma ve macera peşinde koşma arzusu ve kahramanlık istencine sahip olmak” (Sancar, 2008, s. 28-9) gibi niteliksel içerikler erkek olmayla bağdaştırılmakta ve belirli tarihsel dönemlerde veya kültürlerde bu özelliklerden bazıları ön plana çıkartılıp ataerkil düzenin perçinlenmesinde kullanılmaktadır. Örneğin rasyonel olmak erkekle bağdaştırılmakta; hegemonik erkeklik, ilerlemeyi sağlayan bilim ve teknolojiyi erkeklere ait bir alan olarak kurgulayarak hegemonyayı güçlendirmektedir (Connell, 2005, s. 164). Elbette niteliksel içerikler sabit karakter özellikleri olarak görülmemelidir; zira zamana ve mekâna göre değişiklik göstermenin yanı sıra bu nitelikler ilişkiseldir – hegemonik erkeklikler kadınlıkların karşısında konumlandırılır ve kültürel olarak tanımlanmış eril niteliklerin üstün, dişil niteliklerin aşağı görüldüğü hiyerarşik bir yapılanmaya işaret eder (Messerschmidt, 2019 s. 202). Dolayısıyla hegemonik erkeklik kendi inşasını ötekileri dışlayarak gerçekleştirir. Temelde kadın üzerinden ilerleyen bu inşa süreci aynı zamanda ikincil konuma itilmiş erkeklikleri de bu inşanın bir parçası haline getirir (Connell, 2017, s. 268).

Hegemonik erkekliğin içinde bulunduğumuz çevresel krizlerin oluşumunda önemli bir rol oynadığı kabul görmektedir (Pease, 2019). Ayrıca hegemonik erkeklikler, hayvanlara zarar veren⁷ kişilerin ortak paydasını oluşturmaktadır (Nurse 2013; Sollund 2019). Nurse (2020), yaban hayatı suçlarını incelediği çalışmasında, ezici çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bu kişilerin, hayvanlara zarar verme gerekçeleri arasında para kazanma, çıkar elde etme gibi motivasyonların dışında öncelikli nedenin erkekliğin sürdürülmesi, yani kendini erkek gibi hissetme, erkek gibi davranma olan bir grubun varlığını ortaya koyar.

Bu sonuçlar çok şaşırtıcı değildir çünkü hegemonik erkekliğin tanımları kısmen doğadan uzaklaşmaya ve doğa üzerinde egemenlik kurmaya dayalıdır (Twine 1997). Ekofeminist kuramların ortaya koyduğu üzere Aydınlanmadan itibaren insan/erkek kendisini giderek daha fazla doğanın karşısına konumlandırması ve doğayla özdeşleştirilen grupları himaye altına alması doğaya ve baskı altındaki gruplara zarar veren sonuçlar doğurmuştur. Avlanma çok güçlü biçimde erkeklikle ilişkilendirilen, şiddeti ve öldürmeyi normalleştiren bir eylemdir. Adams'a göre "öldürülüp mahvedilmiş hayvan; yırtıcılığın, bir bölge üzerinde egemenlik iddia etmenin, silahlı avcılığın, saldırgan davranışların, etin verdiği zindeliğin ve getirdiği yiğitliğin resmi olarak da sunulur" (2013, s. 345).

Avlanmanın toplumsal tahlili, birbirine karışmış bir anlamlar yumağını gözler önüne sermektedir. Avlanma aynı anda doğa sevgisi, doğaya karşı şiddet ve öldürme, doğanın ve hayvanların toplumsal cinsiyetlendirilmesi, doğanın bir savaş alanı olarak sunulması, yırtıcı olmanın ve erkekliğin yüceltilmesi gibi pek çok kavramsallaştırmayı bünyesinde barındırır. Şiddet ve savaş temasının özellikle avlanmanın "erkeklerle has bir eylem" olmasının tabanını oluşturduğu söylenebilir. Şiddet erkeklerin sosyalleşmesinde onaylanan bir davranış formu olarak görülmekte, çocukken yapılan kavgalardan başlayıp askerlik, spor, hapisaneler gibi pek çok toplumsal alanda varlığı sorgulanmamaktadır; zira Hobbesvari bir dünyada mücadele ve savaş normdur (Kimmel, 2011, s. 395). Savaşçı olmak ise hegemonik erkekliklerin şiddete meyilli olma, sert olma, erkek otoritesine biat etme gibi bazı görüntülerine uyum göstermektedir (Sabo, 2005, s. 335). Cartmill'e göre (1996, s. 30) savaş; silahlar, stratejiler ve konuşlanma gibi konularda avla benzerlik gösterir ve bu benzerlik tarihsel olarak göz ardı edilmemiş, pek çok kültürde avlanma, bir savaş tatbikatı olarak görülmüştür.

İnsanlık tarihinde avcılık ve et tüketimi güçlü bir şekilde erkeklikle bağlantılandırılır (Burgan, 2015). Uzak geçmişimizdeki avcı erkek/toplayıcı kadın anlatısı, erkeklerin gruplar halinde avlanmalarını aktif, güce ve alet kullanımına dayalı, ortaklaşa davranışı pekiştiren bir eylem olarak kodlarken, kadınları ise pasif bir şekilde resmeder (Burgan, 2015). Hayvanların avlanarak öldürülmesi ve bedenlerinin tüketilmesi sembolik bir öneme sahiptir; zira et, büyük, özgür, güçlü hayvanların zorlu bir süreçle alt edilip öldürülmesi sonucu elde edilen bir yaşamsal güç barındırır (Russell, 2012, s. 156).

Avcı erkek (*Man the Hunter*) anlatısı avlanma eylemini ve et tüketimini öylesine kilit bir noktaya koymaktadır ki avlanmanın bizi hayvanlardan ayıran fizyolojik, psikolojik ve sosyal etmenleri tetikleyen bir itici güç olduğu düşünülür (Russell, 2012, s. 145). *Elbette tipik bir avcı olan erkek* insan evriminin ve kültürün yaratıcısı olarak görülürken kadın ve doğa ikincil statüye indirgenir. Ancak 1970'lerden itibaren primatoloji, antropoloji ve arkeoloji disiplinlerinden toplanan veriler avcı erkek anlatısını ciddi oranda zayıflatmış ve avcı-toplayıcılarda besinlerin büyük oranda toplayıcılıktan elde edildiği gösterilmiştir (Kelly, 2007; Dahlberg, 2009). Ne var ki et

⁷ Nurse (2013) hayvana zararı (*animal harm*) hayvanların yaralanması, öldürülmesinden, yaşam alanından uzaklaştırılması, esir tutulması veya psikolojik strese maruz bırakılmasına kadar geniş bir yelpazede tanımlamaktadır.

yeme ve erkeklik bağlantısı hala güçlü bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Et yemek güçlü olmakla ilişkilendirilir (Stibbe, 2004); statü ve zenginlik sembolüdür (Franklin, 1999, s. 148). Özellikle kırmızı etin rengi; kanı, agresif olmayı, tutkuyu ve cinselliği çağırıştırır (Twigg, 1979, s. 19). Adams ise (2013), et tüketmenin erkekliğin ve ataerkinin bir sembolü olduğunu belirterek hayvan bedenlerinin kadınlara benzetildiği çarpıcı örnekler sunar.

Avlanma, kadın imgesine bürünmüş doğa ve hayvanlar üzerinde tahakküm kurma ve cinsel şiddet bağlantılarının da içermektedir (Mallory, 2001; Luke, 1998; Kalof vd., 2004). Kadının erkeğe tabiyetini ve erkek arzuları etrafında cinsel bir nesne haline gelmesini avlanma etrafında kurgulanan söylemde de bulmaktayız. Pek çok araştırmacı avlanan hayvanın aynı zamanda kadın olarak kavramsallaştırıldığını ve av sürecinin cinselleştirildiğini dile getirmektedir (Adams, 2020; Collard, 1989; Kalof vd., 2004; Luke, 1998). Avla ilintili cinsel anlatılarda avcı kendisini yırtıcı bir heteroseksüel olarak görüp avını erotize eder (Luke, 1998). Avcı, hayvanların güzelliklerine methiyeler düzer, onları bir arzu nesnesine dönüştürür. Bu fallosantrik cinsellikte, avcının kullandığı yay ve ok avcının bir uzvu haline gelir (Luke, 1998, s. 636). Kheel (1996), benzer şekilde avlanmanın cinsel enerjiyi boşaltmayı sağlayan bir emniyet supabı olarak görüldüğünden bahseder.

Kalof vd. (2004) avcılık dergilerini ele alan çalışmasında cinselliğin avlanma söyleminde çok önemli bir referans noktası olduğunu ortaya koymaktadır. Hayvanlar, heteroseksüel bir ilişki ve cinsellik etrafında dış görünüşleri ve davranışlarıyla tipik bir kadın olarak inşa edilmekte, gizlice takip etme, izleme ve avını bekleme aşamalarından oluşan av çekici bir kadının peşinden koşmaya benzetilmektedir (s. 242). Dahası, avcının kullandığı silahlar da cinsiyetlendirilmekte, yay sıklıkla bir kadının vücuduna benzetilmekte, onlara kadınsı isimler takılmaktadır. Avlanma eylemi "ateşli ve yorucu", hayvanın öldürülmesi anı ise "orgazm" (*climax*) olarak tanımlanır (s. 241).

Türkiye'de avlanma üzerine yapılan çalışmalar genellikle av turizmi, yaban hayat yönetimi, ya da orman mühendisliği kapsamındadır. Antropolojik, sosyolojik ya da psikolojik tahlillere rastlanmamaktadır. Avcılığın arkasındaki anlamsal öğeler bazı edebi ve folklorik çalışmalara konu olmuştur. Örneğin, Sakarya ve Gümüş (2015) ile Deger (2019) Dede Korkut Hikayelerinde konu edilen beylerin, boğanın başını kesme, savaşta galip gelme ve sıklıkla ava gitme gibi pratiklerin erkek kimliğinin inşasında çok önemli bir yere sahip olduklarını gösterir.

Çevreci Erkekler ve Ekoerkeklikler

Hegemonik erkekliğin doğayla kurduğu tahakküm ilişkisi çok güçlü de olsa nihayetinde bir toplumsal inşadır, evrensel ve kapsayıcı olmaktan uzaktır. Erkeklik ve doğa arasındaki ilişkilerin farklı şekillerde kurgulanabileceği, hegemonik erkekliğin dönüştürülebileceği profeminist kuramcılar tarafından dile getirilmektedir (Pease, 2019; Twine, 1997; Pulé, 2013; Hultman, 2017). Pease'e göre (2019, s. 118), toplumsal cinsiyet ve çevre arasındaki bağın kadınlar üzerindeki etkisi çokça incelenirken, erkeklerin çevresel tahribatı nasıl sürdürdükleri ya da ona nasıl direndikleri ihmal edilmektedir.

Erkeklerin genel olarak çevre sorunlarına daha duysuz oldukları ve çevreci derneklere katılımlarının kadınlara nazaran daha az olduğu dile getirilmektedir (Mohai, 1992)⁸. Ancak doğayla tekrar bağ kurma ve erkekliğin sözde “gerçek doğası”yla tekrar iletişime geçme iddiası bazı eserlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu farklı alternatifler doğayı aşmak yerine doğaya ve “ilkel”e geri dönmeyi amaç edinir. Örneğin, mitopoetik erkeklik akımı, doğada olmaya ve erkeğin “doğasına” vurgu yapan söylemler içerir⁹. Şair, yazar William Anderson’ın (1990) pagan arketiplerine dayandırdığı *Green Man* ve Türkçeye *Sert Erkek Güçlü Erkek* olarak çevrilen Şair Robert Bly’in *Iron Man* (1990) adlı kitabı bu akıma örnek gösterilebilir. Bly da Anderson’a benzer şekilde mitler ve halk hikayeleri izinden giderek kentli, endüstriyel erkeğin doğayla bağlantıya geçip erkekliğin özünü keşfetmesini konu alır. Ne var ki erkeğin doğasına ulaşmanın yolları arasında avlanma ve hayvan kurban etme de vardır. Genetik altyapı ve içgüdülerle bezenen mitopoetik erkek anlatısı özcü ve tektip bir erkeklik inşa etmektedir. Pease de (2002) Bly’in esasen geleneksel erkeklikten fazla uzağa gidemediğini ve baskıcı erkek davranışlarını ve ataerkil düzeni yeniden ürettiğini ifade eder.

Hultman (2017) erkeklerin çevreyle kurduğu ilişkiyi üç farklı erkeklik üzerinden incelemektedir: endüstriyel erkeklik, ekomodern erkeklik ve ekolojik erkeklik. Endüstriyel erkekliğin hegemonik biçimi arkasında rasyonelliği alıp doğaya bir kaynak olduğu için değer verir. Zamanla göz ardı edilemeyecek boyutlara gelen çevre kirliliğine de modern teknolojik çözümler bulmaya çalışan bu erkekliğin günümüz iklim krizi tartışmalarına tepkisi iklim kuşkuçuluğu şeklindedir (s. 243-4). Ekomodern erkeklikler ise Hultman’a göre endüstriyel erkekliğin çevreci görünümlü şeklidir. Çevresel sorunların farkında olan, dozunda bir şefkat ve koruyuculukla meseleye yaklaşan ancak çevreyi yok eden sistemleri dönüştürmek için çaba göstermeyen bir erkekliktir (s. 245-6). Hultman’ın son kategorisi olan ekoerkeklikler, endüstriyel erkekliğin karşısına konuşlanan gerçek bir çevreci bakış açısına sahip koruyucu, mütevazı ve paylaşımcı bir erkekliği tarif eder (s. 247). Paul M. Pulé (2013) ekoerkeklik kavramına adanmış tezinde, sorunun kaynağı olarak gördüğü hegemonik erkekliğin, rasyonellik, indirgemecilik, iktidar ve kontrol, özgüven, kibir, bencillik, rekabet, viriliteyle nitelendirilen cüretkâr (*daring*) yüzünü reddedip sevgi, arkadaşlık, güven, şefkat, anlayış, karşılıklılık ve iş birliğiyle nitelendirilen koruyucu/duyarlı (*caring*) yeni bir erkeklik modeli inşa etmeyi amaçlar. Pulé (2013, s. 300) avlanmanın öteki ile kurulan hegemonik bir ilişki olduğunun altına çizmekte, avlanma ve toprağı kazıp kaynak çıkarmanın benzer olduğunu, ikisinin de almaya ve sömürmeye dayalı doğa görüşlerine göndermede bulunduğunu ifade eder.

Ramos-Gay ve Alonso-Recarte (2020) ise yakın zamanda zooerkeklikler adını verdikleri yeni bir çağrıda bulunurlar. Erkeğin, insan dışı hayvanların sistematik ve devasa sömürsünde işbirlikçi olduğunu, kadının aksine ezelden beri hayvanın ötekiliğini paylaşmadığını ve ataerkil düzenin kök salmışlığını baştan kabul ederek erkek, hayvan ve bağlantılı toplumsal kategoriler arasında homojen olmayan birlikteliklerini incelemek bu çağrının amacıdır.

Avlanma, hem erkeğin doğasına yaptığı vurgu hem de yaban hayatını koruduğu iddiası nedeniyle çevreci yaklaşımlar ve ekofeministler tarafından sıklıkla tartışılmaktadır. Örneğin çevre etiğinin kurucu babası olarak görülen Aldo Leopold’un avcılıktan müthiş keyif alması ve centilmenlik çerçevesinde yapılan avcılığı insanın ahlaki gelişimi için önemli bir katkı olarak görmesi (Mallory, 2001) görünüşe bakılırsa çevreci etikle

⁸ Çalışma, kadın-erkek katılımı arasındaki bu farkın çok fazla olmadığını ve çevre hareketlerine katılımı etkileyen pek çok toplumsal cinsiyet faktörü olduğunun da altını çizmektedir.

⁹ Profeminist erkeklerin mitopoetik yazın hakkındaki daha geniş görüşleri için bkz. Kimmel, 1995.

çalışmamaktadır¹⁰. İnsan kendisini ekolojik dengenin bir bileşeni, doğada yaşayan bir hayvan olarak gördüğünde avlanmak doğal ve sorunsuz bir eylem olarak görülebilir mi? Bazı ekofeministler bu soruya zaman ve mekân fark etmeksizin hayır cevabını vermenin yanlış olacağını, avlanmanın kültürel bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini söyler (bkz. Plumwood'un ekolojik animalizm düşüncesi 2004). Moriarty ve Woods (1997) ile Adams (2021) bu soruya kesin hayır cevabını vermektedir; çünkü diğer hayvanların aksine et yeme ve avlanma insanlar için doğal değil kültürel aktivitelerdir ve yırtıcılık toplumsal olarak yapılandırılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, avlanma pratiğinin erkeklikler etrafında nasıl kurgulandığını incelenmektedir. Bu bağlamda avcı-erkek imgesinin görünür olduğu *Av Tutkusu* dergisinde erkeklikle özdeşleşen temaların izi sürülmektedir. Derginin 2019 ve 2020 yıllarında yayınladığı 23 (bir sayı, Nisan/Mayıs olarak basılmıştır) ve Ocak 2021 yılında yayınlanan 1 sayı olmak üzere toplamda 24 sayı incelenmiş, erkekliklere göndermede bulunan ve doğa, insan dışı hayvan ve kadınları farklı şekillerde temsil eden örnekler not edilmiştir. Görseller analize dahil edilmemiştir. İncelenen Türkiye'deki avcılar olduğu için yabancı dilden çevrilmiş yazılar dikkate alınmamıştır. Tespit edilen örneklerden yola çıkarak farklı erkekliklerle alakalı temalar belirlenmiş ve ekofeminizm ile erkeklikler etrafındaki kuramlar ışığında tartışılmıştır.

Kültürel metinlerin okunması ve deşifre edilmesini konu edinen bu çalışmada araştırmacının beraberinde taşıdıkları şüphesiz bu sürece dahil olacaktır; bu konuda nesnellik iddiası yersizdir. Konuya feminist-vegan bir bakış açısıyla "konumlu" (Haraway, 1988) bir yerden yaklaştığımı belirtmeliyim. Araştırmanın yöntemsel ayağını bir tür nitel içerik analizi olan tematik analiz oluşturmaktadır (Robson ve McCartan, 2016). Temalar önceden belirlenmemiştir ve analiz esnasında ortaya çıkmıştır ancak kuramsal okuma temaların belirlenmesinde yönlendirici olmuştur. Temalar genel olarak, cinsiyetlendirilmiş niteliksel içerikler etrafında şekillenmiştir. Ancak örnekler etrafında şekillenen temaların yanı sıra hegemonik erkekliğin kadın, doğa ve hayvanlar üzerinde kurduğu iktidarı ifşa edebilmek amacıyla metin içindeki kelime seçimleri, temsil, metafor, metonimi gibi anlambilimsel içerik de analize dahil edilmiştir.

Çalışmada türcü olmayan bir dil kullanmayı tercih etsem de "yaban hayvanları", "av hayvanı" ve "yaban hayatı yönetimi", "trofe" gibi terimleri literatürde ve incelediğim metinlerde kullanıldığı şekliyle bıraktım. Yine de bu terimlerin arkasında insan dışı hayvanları homojenleştiren, tektipleştiren, onları belirli bir işleve indirgeyen ve kapitalist bakış açısıyla "yönetilecek kaynaklar"a dönüştüren bir bakış açısının olduğu açık edilmelidir¹¹. Bu nedenle mümkün olan yerlerde en azından "av hayvanı" yerine avlanan hayvan kullanımını tercih ettim.

Çalışmanın sınırlılıkları av söyleminin stratejik olarak zamana ve mekâna göre değiştirilmekte olduğu yönündeki düşünceden kaynaklanmaktadır. Bu çalışma avcılık söylemleri açısından kapsayıcı değildir. *Av Tutkusu* dergisi Türkiye'deki avcılarının tam ve eksiksiz bir temsili değildir. Dergiye yazı göndererek avcılık hikayelerini paylaşan erkeklerin en azından okur-yazar oldukları bilinmektedir. Kendi köyünün civarında avlanan erkeklerin hikayeleri olduğu kadar Türkiye'nin her yerindeki avlakları gezen, hatta yurtdışında trofe

¹⁰ Aldo Leopold'un avlanma etrafında kurguladığı erkekliğin daha geniş bir eleştirisi için bkz. Kheel, 2008.

¹¹ İnsan dışı hayvanların etrafında şekillenen türcü kullanımlar ve alternatifleri için (bkz. Dunayer, 2001).

avına giden üst gelir grubundan erkeklerin de hikayelerine yer verilmektedir. Bu noktada avlanmanın sınıfları kesen bir yapıda olduğu söylenebilir. Av konusunda başka dergiler de yayınlanmaktadır; ancak pandemi koşullarında sadece bu dergiye ulaşılabilmiştir.

Başka bir kısıtlılık av hakkındaki ifadelerin bağlamıyla ilgilidir. Genel bir okuyucu kitlesine sunulacak olan yazılı bir metindeki ifadelerle benzer fikirdeki insanların bir araya geldiklerinde kullandıkları ifadeler aynı olmayacaktır. Bu nedenle avlanmanın kadın ve doğayla bağlantısını daha iyi anlayabilmek için avcıların kahvehanedeki sohbetleri, sosyal medyadaki ya da avcılık forumlarındaki yorumlar da dikkate alınmalıdır. Bu söylemler mevcut çalışmanın kapsamı dışındadır ancak bu alanda ileride yapılacak çalışmalar yapbozun parçalarını tamamlayabilir.

Av Tutkusu Dergisi ve Tematik Analiz

Yiğitlik

Yaygın olarak erkeklere atfedilen güçlü, dayanıklı olma, zorluklarla başa çıkma, yılmama, gözü kara olma, mücadele etme vs. gibi özellikler avcılarının özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Avcılar güçlüklerden yılmaz, mücadeleyi sever (Kasım 2020, s. 18), azimli ve inatçıdır (Ağustos 2020, s. 36), herkesin yapamadığını yapar (Şubat 2020, s. 69) korkularını yenip, sınırları zorlar (Aralık 2019, s. 34), o uğurda yüreğini ortaya koyar ve fiziksel mücadeleyi göze alır (Nisan/Mayıs 2020, s. 48).

Zor olanla baş etmek bir yana, avcı zor olanı tercih eder durumdadır. Örneğin yazarlardan biri “şehrin çoğu sıcak yatağında uyurken” avlanmak için yola çıktıklarından bahseder (Şubat 2020, s. 18). Av meşakkatli ama keyiflidir (Kasım 2020, s. 30). Satır aralarından devşirilen bu hegemonik erkeklik anlatısı bazen doğrudan avcı-yazar tarafından da dile getirilmektedir. Avcılığın insanlık tarihi kadar eski olduğunu anlatan yazar, “avcılık sayesinde ihtiyaçlarını gideren insanoğlu daha sonra da yiğitlik, gücünü kanıtlama, harbe hazırlık, spor, tutku adı altında bu uğraşını sürdürme gelmiştir” (Haziran, 2019, s.21) diyerek avlanmanın arkasındaki eril nitelikleri gözler önüne serer. Sert erkeklik normlarının yanı sıra bilgi ve tecrübe de dile getirilir: “Avcılık asla bir spor değildir. Benim için avcılık, genlerimden gelen, hiçbir zaman da doyuramadığım büyük bir tutkudur...çok emek ister, bilgi ister, tecrübe ister ve hepsinden daha da önemlisi tam bir öz disiplin ve özveri ister” (Ocak 2021, s. 23). Avcılıkla erkekliliği en net biçimde bağlayan ise “Al tüfeğini, sal köpekleri, çık dağlara, dağlar seni bekliyor...Tam erkek havası...avcı havası” (Temmuz 2020, s. 55) şeklindeki ifadedir.

Mücadelecilik

Erkekliliğin ispatı, kendisine rakip/düşman olarak gördüğü bir grubun alt edilmesiyle gerçekleşmektedir. Avcılık söz konusu olduğunda bu “mücadele” kısmen doğanın çetin şartları olsa da çoğunlukla zararlı olarak tabir edilen yaban domuzlarıdır. Neredeyse her domuz avı anlatısı öncesinde domuzların tarlalara verdiği zararlardan bahsedilir (örn. Aralık 2019, s. 84). Bu anlatılarda çiftçiler avcılara yardıma çağırır ve avcı halkı domuzlardan kurtarmak için yola koyulur. Eski zaman kahramanlık hikayelerini andıran bu öyküde avlanan domuz ne kadar heybetliyse avcı o kadar el üstünde tutulur. Örneğin, Koca Azılı olarak nitelendirilen bir domuzu avlayan erkek, kahvehane sohbetlerinin bir numaralı konusu olur, kendisinden “efsane, cesur, usta,

büyük avcı” olarak bahsedilir (Aralık 2019, s. 83). Avlanmanın özellikle kırsal alanda bir statü göstergesi olduğu aşikardır:

...Köy kahvesi bayram yerine döndü. Her gelen ve Koca Azılının vurulduğunu öğrenen tebrik ediyor...Köyümüzün EN CESUR, EN BÜYÜK VE EN USTA AVCISI İLAN EDİLDİM. Bu olayla, köyümdeki ve komşu köylerdeki avcılar arasında hala adım efsane gibi anılır. (Aralık 2019, s. 84) (Vurgu metne aittir)

İnsan dışı hayvanların düşman olarak kategorize edilmesi, Edirne'nin “düşman” işgalinden kurtuluşunu kutlarken avcıların geçit töreninde avladıkları hayvanların cesetlerini ellerinde sallayarak ya da arabalarının kaportalarına bağlayarak geçiş yapmaları örneğinde de görülebilir (Özgüner, 2017).

Avcılar ve avladıkları hayvanlar arasında “mücadele” dışında kurgulanan bir başka ilişki de “yarış/oyun” ilişkisidir. Özellikle “Av ve Avcı Arasındaki Yarışma” (Mart 2019) ile “Avcılık ve Futbol” (Haziran 2019) başlıklı iki yazı avcı ve avlanan hayvan arasındaki bu ilişkiyi ayrıntılı biçimde anlatmaktadır. İnsan yırtıcı hayvan kategorisinde tanımlanmasa da karşısındaki insan dışı hayvanlar açık bir biçimde kaçma ve kendini koruma içgüdülerine sahip av hayvanları (*prey*) olarak betimlenir. Ancak yırtıcı - av hayvanı benzetmesinden bir hayli uzaklaşan insan-hayvan arasındaki ilişki, hayvanın insana “oyun” yapması, insanın da bu oyuna karşılık verip onu avlamaya çalışmasından ibarettir. Kendisi de bir avcı olan J. Ortega Gasset'in “Ele geçmeme saplantısıyla yaşayan her hayvana karşı en uygun davranış onu yakalamaya çalışmaktır” düsturuyla avcı da “paleolitik çağdan kalma içgüdünün bir fosili” olarak bu içgüdüler oyununa dahil olur (Mart 2019, s. 21). Bu oyunun elbette kuralları vardır. Avcı-yazara göre “kovalanan hayvanın içgüdülerinin özgürce çalışması hayvanın “oyunu” olarak tanımlanmaktadır. Oyunun kuralları aslında insan dışı hayvanın hayatta kalma mekanizmalarını kullanmasından başka bir şey değildir. Ancak bunu bir oyun olarak kurgulayan avcı bu oyununda çeşitli taktikler olduğunu da belirtir: “...Avcılıkta da yaban hayvanının “oyununa” karşı birçok taktik geliştirilmiştir. Bek avı, sürek avı, yaklaşma veya sokulma avı gibi” (Haziran 2019, s. 26, vurgu metne aittir).

Ödül

Elbette tipik bir oyunun sonunda bir mükâfat olacaktır. Avlanan hayvanın ölüsü veya daha sıklıkla baş, boynuz, diş gibi kesilip bir ganimet, hatıra olarak saklanan kısmına trofe denir ve trofe oyunun ödülüdür. Bu nedenle “boynuzlarına zarar gelmeden avladım” (Mart 2019, s. 38) diye belirten avcı, ödülüne bir halel gelmediğini belirtme ihtiyacı duyar. Yukarıda bahsedildiği gibi avlanan hayvanın büyüklüğü önemlidir ve her fırsatta vurgulanmaktadır. Örneğin avcı öldüreceği hayvanlardan “trofesi heybetli olanı” gözüne kestirir (Ekim 2019, s. 46). Afrika'da yaşayan bir hayvan olan elanddan “dev bir trofe” olarak bahsedilir (Mart 2019, s. 39). Öldürülen domuzdan gururlar “köy boğalarından da iri, Afrika fili gibi bir domuz, domuzların kralı” (Nisan/Mayıs 2020 s. 54) olarak bahsedilir. “Trofeler tahmini 100-105 cm civarı idi” (Haziran 2020, s. 44), “Boynuz büyüklüğü ve simetrisi güzel bir hayvan arıyorduk” (Haziran 2020, s. 59), “bu güzel avla boğa serisini tamamlamış oldum. Kıvrık boynuz serisinde ise bir tek bulamadığım buschbuck kalmış oldu” (Haziran 2020, s. 62) gibi ifadelerden anlaşılacağı üzere hem büyük hem de duvarda güzel duracak, estetik hayvan parçaları avın amacı haline gelmiş, avcı koleksiyoncu gibi farklı boynuz şekillerine sahip hayvanlardan seriler oluşturmuştur.

Homososyallik

Hegemonik erkeklik mekânsal olarak da kendini belli eder. Avlaklar kadınların nadiren uğradığı sahalardır. Erkek yoğunluğunun fazla olduğu homososyal bir topluluk oluşturan avcılar sürekli kurduğu dostluklara, birlikte geçirilen vakitlere vurgu yapar. Avcının tek başına avlandığı durumlar nadirdir, genelde arkadaş gruplarıyla hareket edilir (örn. Kasım 2020, s. 21). Avcılık genellikle usta-çırak ilişkisiyle sürdürülür ve sıklıkla babadan öğrenilir. Avcı-erkeklerin hayatındaki kadınlar nadiren görünür olur. Av kıyafetini ütüleyen eşler “Av kıyafetlerimi hadi yıkadın bari ütüleme diyorum dinletemiyorum karıya” (Temmuz 2020, s. 16) şeklinde azarlandıklarında, Fransız av kanalını izlerken avcılarının şıklığını gören kadınların avcı eşlerinin kıyafetlerine el attığında (Temmuz 2020, s. 16-7) ya da “hanımlar birbirleriyle iyi anlaşılırsa hafta sonları ava beraber gitmek için izin almak daha kolay oluyor” (Ocak 2021, s. 24) gibi ifadelerde ancak görünür olmaktadır.

Milliyetçilik

Avlanmanın milliyetçilikle bağlantısı pek çok yazıda görünürdür. Milliyetçilik söylemi, avcılığı el üstünde tutan, düşmana korku salan, güçlü ve savaştı bir Türk tarihi kurgular ve avcı bundan gururla bahseder: “Avcılık kültürel bir mirastır”, “Ecdadımızın izinden gitmeyen nesiller yetiştirilmek isteniyor”, “Kubilay Han, Melikşah, Alparslan, Yavuz, Fatih ve Kanuni gibi ecdadımızın birçok büyüğü de avcıydı” (Temmuz 2020, s. 10).

Avcılardan bir diğeri, avcılığın herkesin yapamadığı asil bir spor oluşundan bahsettikten sonra, Türk devletlerinde avcılığın yerini dile getirir: “hiçbir zaman Türk Devletlerinin sosyal hayatında, ferdin, bireyin silah ve avcılıktan mahrum bırakılmadığı...görölmüştür” (Şubat 2020, s. 69). Yazar ayrıca Türklerin avcılığa verdiği önemi göstermek için örnek olarak Dede Korkut masalları, “Büyük Selçuklu Sultanı Melik Şah” döneminde avla ilgili yazılan kitapları gösterir. Türk milleti ve avcılık üzerine başka bir yorum da “Türklerin dünyaca tanınmış özelliklerinden birisi de avcılıklarıdır” (Nisan 2019, s. 28) şeklindeki ifadedir. Yazısını “Ne mutlu Türküm ve Ne mutlu Avcıyım diyene” (Ağustos 2020, s. 18) şeklinde bitiren bir avcının yanı sıra başka bir avcı arkadaşını yad ederken ondan “Rumeli Fatihlerinin torunu” “Evladı Fatihan” olarak bahseden başka bir avcıyı daha görürüz (Aralık 2019, s. 83). Bir diğeri yazıda av sonrası “ceddin deden, neslin baban, hep Kahraman Türk Milleti...” (Temmuz 2020, s. 56) diye mehter marşını söyleyen avcının coşkusuna tanıklık ederiz.

Haber köşesinde yer alan ve avcılık yasaklanmalı düşüncesine tepki gösteren bir yaban hayatı profesörünün düşüncelerini paylaşan başka bir metin ise milliyetçiliğin kesişim kümelerini gösterir. Avlanmanın türlerin yok oluşunda rol oynamadığını savunan profesörün bu fikri dile getirirken milliyetçilik, militarizm, heteronormativite ve ırkçılığın kesişimindeki ifadeleri dikkate değerdir:

Karabağ baston ile değil silah ile alındı. Oyuna gelmeyelim. Avcılığı yasaklayarak hayvanlar korunmaz. Avı yasaklamak, Türkü silahsızlandırıp, LGBTXYZ, sanal robot yapma politikasıdır...Silahlı Türk'ün bir üst akıl grubu, işi hemen kasıtlı bir şekilde avcılara mal etti...Hiçbir tür avcılar tarafından yok edilmedi.... Türk Avcısına, Afrika kabilesi muamelesi yapanların derdi belli...” (Kasım 2020, s. 8)

Kadın Hayvanlar ve Avlanmanın Pornografisi

Avlanmanın cinsellikle bağlantısı, literatürde de bahsedildiği gibi yaygın bir görüntü oluşturmaktadır. Avlanmanın futbola benzetildiği bir yazıda yazar, futbolun insanın içindeki avcıyı yaşattığından bahseder (Haziran 2019, s. 24). Av ise hayvan değil goldür. Alman filozof Peter Sloterdijk'in golün ardından gelen "gol orgazmı"nın porno oyuncularını bile utandıracak nitelikte olduğu düşüncesini paylaşan yazar "insanoğlu içindeki yaşayan avcı sayesinde çimenlerin üzerinde aslında nelerin yaşandığını hissediyor olmalı. Çünkü futbol sahasında insanlığın en eski başarı duyguları canlanıyor" (Haziran 2019, s. 24) diye belirtir; çünkü gol sonrasında "tatmin olma duygusu avcının avı ele geçirmedeki duygusunu anımsatmaktadır" (Haziran 2019, s. 25). Ayrıca, futbolun/avın daha keyifli olabilmesi için karşı tarafın kendini savunması gerekir. Avcı/futbolcu bu savunmaya tepki verir. Yazara göre "avcının av sırasında yaptığı her hareket, avın karşı önlemler tahrikinden kaynaklanmaktadır" hayvanın kendisini korumak için yaptığı her hareket ya da fiziksel beceri bu kapsama girer (Haziran 2019, s. 25). Başka bir deyişle, av kendini korumak istediği için avcıyı tahrik eder. Bu örneklerde görüldüğü üzere av hayvanın tahrikiyle başlayıp sonu tatmin ve orgazmla biten bir eylemdir. Av, ayrıca gizemli davranarak avcının ilgisini çeker ve onu takip etmesini sağlar: "av, avcı olmasa da her an uyanık bulunmak, gece karanlığında değişik davranış biçimleri ortaya koymak gibi bir gizemi her zaman muhafaza eder. Bu gizemi takip eden avcı, doğaya dönerek onunla kucaklaşır ve mutlu olur" (Haziran 2019, s. 25). Avın bir tutku olarak görüldüğü derginin adından da anlaşılmaktadır, ancak av aynı zamanda bir heyecan, sevda (Şubat 2020, s. 83) veya hazdır (Aralık 2019, s. 54).

Yazılı olmayan avcı kurallarına göre özellikle domuz, geyik, keçi gibi büyük hayvanların erkeği avlandığı için avlanan hayvanların çoğunun erkek olduğu tahmin edilmektedir. Kuşlar ve tavşanlarda ise hayvanın cinsiyeti ilk başta anlaşılmayabilir. Ancak avlanma söylemine bakıldığında dişi olsun olmasın hayvanların cinsiyetlendirildiği ve kadınlaştırıldığı görülmektedir. Hayvanlara verilen "muhteşem endamı" (Kasım 2020, s. 26), güzel kızıl geyik (Kasım 2020, s. 30), asil hayvan (Şubat 2020, s. 81), harika impala (Ağustos 2020, s. 36) gibi sıfatlar ve "kara gözlümlü hasret giderdim" (Kasım 2020, s.26) "kınalıya olan hasretim her gözümü yumduğumda gözümün önünde" (Şubat 2020, s. 81), "güzel gözlü, güzel renkli üveyik ile buluşmanın heyecanı" (Ağustos 2020, s. 17), "çok güzel postu olan harika bir teke" (Kasım 2019, s. 46), "her kalkışında aklımı başından alan çulluk sevdam" (Aralık 2020, s. 14) gibi ifadeler bunu gösterir niteliktedir. Avcı, bir hayvana "aşık" olup onu öldürmek isteyebilir: "...bu arada hesapta olmayan bir hayvana adeta aşık oldum ve bunu da avlamak istiyorum dedim" (Mart 2019, s. 39). Ya da kuş türleri hakkında bilgi veren bir yazıda adı "kız kuşu" olan bir türün, güzel görünümü dikkat çekici olduğu için avlandığı belirtilir (Ekim 2019 s. 71).

Ütülü kıyafetlerle ava gelen avcıya arkadaşlar "Jilet gibi geliyorsun ava. Çulluklar seni sevecek!" (Temmuz 2020, s. 16) diyerek çullukları kadınlara benzetir. Yine bir kuş avında avcı, kuşların kanat seslerini duyduğunda "Beni büyük bir heyecan ile ateşler bastı ...tüfeğimi okşayarak, severek çalılar arasından ateş edecek şekilde uzatarak hazırladım" (Kasım 2019, s. 87) diyerek hem avlanmayı hem de silahını erotize eder. İlk defa çulluk vurduğu zamanı hatırlayan ve o heyecanı unutamayan avcı "artık düşüncelerimi hep bu gizemli kuşla yapacağım avlar dolduruyordu...bu hayatta ilk resmi nikahımı Tanrının huzurunda kara gözlümlü aramızda kıyıp birbirimize sıkıca bağlanmışız...bu av sezonunda sadece kara gözlümlü beraber oluyorum" (Aralık 2020, s. 15) gibi ifadelerle ilk görüşte aşk, evlenme, ömür boyu birlikteliği öldürdüğü bir

hayvan üzerinden anlatır. Aynı avcı “avcı adam...vurduğu kuşu eline almak, sevmek istemiyor değil yani” diyerek öldürme sevgisini tekrar dile getirir.

Doğaseverlik

Derginin ön plana çıkardığı ve parçası olduğu avcı-erkeklik ya da “asil avcılık”, doğa dostu, doğaya zarar veren her türlü yapılaşma vb. etkenin karşısında duran, gereken izinleri alıp, satın aldığı kotalar dahilinde avlanan erkekleri kapsar. “Avcı doğaseverdir” (Ekim 2019, s. 60) başlıklı dosyalar bu “doğa adamı”nı anlatır (s. 64). Doğaya değer veren bu avcılar yazılarında maden ocakları, kentleşme, büyüme kaynaklı doğa talanlarından bahsetmekte, karşılaştıkları manzaraları aktararak üzüntülerini dile getirmektedir. Dergide seslerini duyuran avcılar yazılı olmayan etik kuralları vardır; dişi ya da yavru hayvan avlamazlar (Şubat 2020, s. 70, Mart 2019, s.48), tek atışla hayvanı öldürerek acı çekirtmemeye, hayvanı yaralı bırakmamaya çalışırlar (Mart 2019, s. 38).

Centilmenlik

Doğa-dostu avcılar, yani “gerçek avcılar”ın antitezi, kural veya kota tanımayan, çok sayıda hayvanın kısa sürede avlanmasına yol açan etik dışı yöntemlerle (teyp kullanmak, far açmak vb.) avlanan erkeklerdir. Böyle davrananlara “avcı” bile denemez. Kaçak avlanma, özellikle neredeyse her sayıda gündeme getirilmekte, kaçak av haberleri ve avlananlara verilen cezalar mutlaka dergide yer almaktadır. Etik dışı avlananlar sürekli olarak kınanmakta ve yaban hayatı ile ilgili metinlerde tehlikede olan türler hakkında bilgi verilmektedir. Avcı-yazarlardan bir tanesi “yapılan bilinçsiz ve zamansız öldürmeler- öldürmeler diyorum çünkü yapılan şey avcılık değil...” (Ağustos 2019, s. 52) şeklinde serzenişte bulunur. Bu ifade, etik kurallar çerçevesinde yapılan avcılık sonunda hayvanların öldürülmediği yönünde bir çıkarıma götürse de söylemsel olarak avcı öldürmez, “hasat eder”, “avını ele geçirir”, “kaldırır”, “yıklar”. Doğa-dostu avcılar bir de son zamanlarda usta-çırak ilişkisinden geçmeden, eline yarı-otomatik tüfek alıp reddot ve GPS ile avlanmaya girişen teknolojik avcılardan dert yanar (Temmuz 2020, s. 16).

Doğa dostu avcılar tehdit olarak gördüğü ve sıklıkla bahsettiği bir diğer grup da avlanmaya karşı çıkan hayvan hakları gruplarıdır. Bu gruplar “avcı düşmanları” olarak etiketlenmektedir. Avcı-yazarlar her fırsatta insanların bilgisiz olduğundan, avcılar ekosistemde çok önemli rolleri olduğundan ve asıl doğaya zarar verenlerin “beton yuvalarında yaşamın rahatını sürdürenler, aşırı tüketerek sanayiye azdıranlar” olduğunu söyler (s. 64). Avcıların “yaban hayatı yönetimi”nde söz sahibi oldukları ve sayısı artan hayvanları öldürerek ekosistemdeki dengeyi sağladıkları yönünde görüş beyan ederler¹².

Spiritüellik

Avcılar yazılarında doğayla kurdukları ilişkileri ön plana çıkartıp öldürme eylemini geride tutmaya çalışmaktadırlar. “Avcılık avlanmaktan fazlasıdır” (Kasım, 2020). Avcının doğada bulunması, manzaranın

¹² Bu görüş doğanın insan müdahalesi olmadan dengeyi sağlayamadığını savunur. Dengenin nasıl tanımlanacağı bir kenara, doğadaki yırtıcılar esasen sürüdeki yaşlı veya yaralı hayvanları avlayarak sonraki nesillerde daha sağlıklı olmasını sağlarken, insanlar ekolojik dengeyi sağlamak için değil duvarlarına en büyük, en gösterişli “trofe”yi asmak için avlanır.

tadını çıkarması, dostlarıyla birlikte seyahat edip, vakit geçirmesi avlanmanın bir süreç olduğunun altını çizer. Çoğunlukla, avını öldürmek için bahanesi gibi sunulmaktadır. Bunun yanı sıra doğayla adeta mistik bir bağ kurulmaktadır. “Bana ziyarete gelen bir domuz yoktu” (Şubat 2020, s. 22), “orman bu tarafa birkaç domuz yollarsa şahane olur” (Şubat 2020, s. 23), “ormanın ruhu neler sunacak” (Aralık 2019, s. 35), “ormanlık mera yine bana güzel bir azılı hediye etmişti” (Şubat 2019, s. 31) gibi ifadeler ormanın avcıyla mistik bir bağ kurduğu ve onun yararına çalıştığını ima eder. Dahası, hayvanların da kendilerini isteyerek avcıya sunduğu düşüncesi, “bana av olmayı tercih etmişti” (Aralık 2019, s. 35), “tavşan beni bekliyormuş” (Şubat 2020, s. 33) gibi örneklerde göze çarpar. Bu örnekler avcı-toplayıcılıkla geçinen, ormanla ve hayvanlarla eşitlikçi bir bağ kuran Batı dışı ontolojileri hatırlatmaktadır.

Tartışma

Av Tutkusu dergisinin tematik analizi yapıldığında, dergide yaygın şekilde kullanılan eril niteliksel içeriklerin idealize edilen ve kadınlıkla zıt görülen anlamları pompalayarak hegemonik erkekliği yeniden ürettiği görülmektedir. Güçlü ve dayanıklı olma, zorluklara göğüs germe, hatta zoru seçme, bilgili, tecrübeli, öz disiplinli olma gibi niteliklerin avcıların ortak özellikleri olduğunu iddia eden bu anlatı, kadınlaştırılmış doğa ve hayvanları karşısına alır ve üzerlerinde hakimiyet kurar.

Kendi çıkarları doğrultusunda başka hayvanlardan faydalanan araçsal akıl düzleminde doğayla eşitlikçi ilişkiler kurmak mümkün gözükmemektedir. Avcı elindeki dürbünlülük tüfekle bir yaban hayvanını yattığı yerde öldürdüğünde, ya da düdükle karacayı kendisine çekip ateş ettiğinde, köpekleri kullanarak kuşları, tavşanları saklandıkları yerden zorla çıkartıp öldürdüğünde kurallarını kendi koyduğu ölümcül bir iktidar alanı yaratmaktadır. Bu iktidarı meşrulaştırmak için avcı birbirinden farklı alanlardan beslenen söylemsel stratejiler de kullanmaktadır. Örneğin avcı kendisini yırtıcı olarak inşa edip içgüdülerinin peşinden gittiğini söyleyerek biyolojik özcü bir açıklama yapar. Ya da aynı altyapıya şiddeti görünmez kılmak için “oyun” söylemini eklemeyip diğer hayvanları ortaklaşa ve eşitlikçi biçimde kurgulandığını iddia ettiği oyunun parçaları, rakipleri haline getirir. Ancak hayvanların bu oyunda eşit temsil edildiği söylenemez. Domuzlar zararlı ve düşman olarak inşa edilir ve bununla bağlantılı olarak domuzların avlanması daha yoğun şiddet ve erkeklik gösterileri içerir. Tüfekle yaralanan bir domuzun üzerine at gibi binip, güreşerek bıçak darbeleriyle domuzun öldürülmesi (Eylül 2020, s. 58) bu erkek gösterilerine bir örnektir. Avcı, içgüdüünün tam zıddına konuşlanan bir rasyonellik söylemi de kullanır. Avcı, doğanın dengesini korumakta, sayısı artan hayvanları öldürerek “yaban hayatı yönetimine” katkı sağlamaktadır. İçgüdü, erkek-avcının saldırganlık, şiddet, kan dökme davranışlarını açıklayan bir çıkış yolu sağlarken, artık 21. yüzyılda bu yolun yeterli olmayacağını düşünen avcı, hareketlerini rasyonel bir zemine de oturtmayı tercih eder.

Diz çöktürülen, kontrol edilen, öldürülen hayvanlar bir yandan doğanın, öte yandan kayıp gönderge (Adams, 2013) olan kadının tahakkümüne göndermede bulunur. Dergide, avlanmanın cinsel ilişkiye, avlanan hayvanın kadına benzetildiği pek çok örnek vardır. Bunlar kayıp göndergenin su yüzüne yaklaştığı daha görünür olduğu noktalardır. Kadınlaştırılan ve cinselleştirilen insan dışı hayvanların sonu ölümlerle biterken bu şiddetin uygulayıcısı olan avcı-erkek faydalandığı sömürü sistemini doğallaştırmaya çalışır. Avcılar ayrıca şiddet pratiklerini paylaştıkları homososyal bir alan oluşturarak kadınları mekânsal olarak da dışlarlar.

Avlanılan hayvanların biyolojik cinsiyetine bakılmaksızın kadınlaştırılması da hegemonik erkekliğin heteronormatif yönü olarak okunabilir. Bu duruş, avlanmaya karşı gelen grupların savlarını, Türkü silahsızlandırıp, güçsüz bırakacak, erkekliğini elinden alacak bir müdahale olarak gören milliyetçi söylemlerle de desteklenmektedir.

Av Tutkusu dergisinin analizi sonucunda ortaya çıkan bazı temalar, hegemonik erkeklikleri yeniden üretmeyeceği düşünülen, daha da spesifik olarak Hultman'ın (2017) hegemonik endüstriyel erkekliğini reddeden farklı türden avcı-erkekliklerin inşa edildiğini göstermektedir. Hakimiyetten çok, koruma, özen gösterme değerlerinden beslenen doğaseverlik; rekabeti, hırsı baskılayan centilmenlik; rasyonellikten uzaklaşan ve doğayla bağ kuran spiritüellik gibi temaların varlığı, avcılarının hegemonik erkekliğin taşıyıcısı olmadığı anlamına mı gelmelidir? Ne yazık ki avcı-erkeklerin, esasen hegemonik erkekliği nasıl yeniden ürettiğine dair kanıtlar oldukça yaygındır. İşin aslı doğa dostu söylemler erkek ve insan merkezli söylemleri kamufle etmek için kullanılıyor gibidir. Örneğin doğayla bağ kuran erkek söyleminde doğa kurgusu tek taraflı işler gibi gözükmektedir. Avcıların kurşunundan kurtulan bir domuzun avcılara “yeni yavrular vermek için” ormanın içinde kaybolduğu söylenir (Aralık 2019, s. 35). Karşılıklı işlemesi gereken ilişkiler, sadece erkeğin yararınaymış gibi kurgulanmıştır.

Kaçak avlanan, av kotasının dışına çıkan avcılar yerden yere vurulurken aynı zamanda devletin belirlediği kota kısıtlamalarının mantıksızlığından sıklıkla bahsedilmektedir. “Yasaya uymakla av hırsı arasında” (Şubat 2020, s. 33) kaldığı belirtilen avcının “av hırsı”, kota olmayan bir yabancı ülkede yeni tüfeğini test etmeye giden avcı tarafından net bir şekilde ortaya konmaktadır: “Netice itibarı ile bizler avcıyız ve içimizde karşı konulamaz bir avlanma güdüsü var, sınırsız fişek atmak ve onlarca sülün avlamanın keyfi tam anlamıyla paha biçilemezdi...içimizdeki ilkel benliği de bir anlamda tatmin etmiş olduk” (Ocak 2019, s. 44). Demek ki yaban hayvanlarının hayatı ve türlerin devamlılığı, bu avlanma güdüsünü tatmin ettiği ölçüde önemli ve bilimsel açıdan savunulabilir olmaktadır. Avlanmanın doğada zaman geçirmenin bir bahanesi olduğu, vurulamayan hayvanların “nasip” olmaması şeklindeki yüce gönüllü yaklaşım ise başka bir avcı tarafından açık edilir: “işin aslı her avcı avını vurmak ister” (Mart 2019, s. 52). “Avcılık avlanmaktan fazlasıdır, amaç öldürmek değildir” söyleminin maskesi de başka bir avcı tarafından düşürülür: “ ‘Avcılıkta maksat dağa çıkıp kır, orman havası almaktır’ diye aklileştirerek psikolojik savunma mekanizması ile avutuyoruz” (Kasım 2019, s. 88).

Doğayla eşit ilişkiler kurulduğunu, doğanın mistik işleyişiyle avın avcıyla buluştuğunu yansıtan söylemler, pek çok yazıda göze çarpan doğanın ve hayvanların nesneleştirilmesi ve metalaştırılmasıyla tezata düşmektedir. Örneğin, tarla/hasat söylemi, insan dışı hayvanları tarlada yetişen bitkilere benzetmektedir. Avcının yaptığı ürünü hasat etmektir: “Doğa avcının tarlasıdır. Hiçbir rençper hasat edeceği tarla yok olsun istemez. Avcı korur, avın üremesine fırsat verir ve hasat yapar” (Nisan 2019, s. 22). Bitki metaforu, öldürme eylemini saklayan ve sorumluluğu öldürenin üzerinden alan bir strateji işlevi görür. Hayvanların bir “meta” olduğu pek çok yerde dile getirilir. Hayvanlar, “doğal müze özelliğindeki yaşama ortamlarının canlı objeleri” (Ekim 2019, s. 74) “insanlığın ortak malı olan zenginlik” (s. 66), “Türk avcısının malı”dır (Mayıs 2019, s.91). Bir yazıda avcılık “canlı bir organizmanın kendinden daha aşağı konumdaki bir türe diğer yarattığı, ölü veya diri olarak ele geçirmek amacıyla yürüttüğü” eylem olarak tanımlanmaktadır (Mart 2019, s. 17). Bu tanım, insan ve diğer hayvanlar arasındaki hiyerarşiyi kurarak, doğanın ve hayvanın nesneleşmesinin önünü açmaktadır. Dahası avlanmanın “rastgele”si, yani avın her zaman bir hayvanın ölümüyle bitmiyor oluşu mümkün olduğunca kontrol edilmeli, avdan boş dönülmemelidir. Bunu elbette maddi durumu iyi olan

avcılarının trofe avlarına giderek başardıklarını görmekteyiz. Trofe avcılığını “tellerle çevrili bir alanda antilop avlıyorsun. Zaten hayvanlar insana alışmışlar” (Ekim, 2019, s. 40) şeklinde özetleyen bu cümle, her türlü olanağın avcının istediği hayvanı avlaması için sağlandığı, dolayısıyla sık sık bahsedilen etik değerlerden uzaklaşıldığını gösterir. Trofe avlarında hayvanlar duvarda sergilenen erkekliğin kanıtları şekline bürünür, bir süs eşyasına dönüşür.

Doğanın ve hayvanların kendi çıkarları için değil insanın amaçlarına hizmet etmek için var olduklarının düşünülmesi de oldukça yaygındır. Plumwood’a göre (2004, s. 77) akıl/doğa ikiciliğinin özelliklerinden biri araçsalcılıktır ve bu ilişkide insan başlı başına bir amaçken aşağı görülen tarafın içkin değeri yoktur, sadece kullanışlı bir kaynaktır. İnsan dışı hayvanlara araçsal değer veren bu akıl, göçmen kuşlarının önemini şu şekilde dile getirir:

Göçmen kuşları; ülkelerin yaban hayatı kaynaklarını zenginleştiren, yaşama ortamlarındaki kendilerine biçilmiş görevleri yerine getirerek doğal dengeyi gerçekleştiren, kuluçkalama ve üreme faaliyetleri sonucu ülkelerdeki yaban hayvan sayısını arttıran, insanların görsel zevklerine hitap ederek sanatçılara ilham kaynağı olan, aynı zamanda ekoturizm ile ülkelere parasal kaynak oluşturan, göç yolları ve davranış biçimleri ve türlerin özellikleri nedeniyle bilim insanlarının araştırmalarına konu edilen, en nihayet avlanma eylemi ile insanların hobi gereksinmelerini karşılayan, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve özünü değerlere sahip olan eşsiz yaratıklardır. (Ekim 2019, s. 72-4, vurgu bana ait)

Kuşlar için kullanılan faaliyet, görev, kaynak gibi ifadeler insan dışı hayvanları kapitalist bir sistemin gönüllü özneleri haline getirmekte, insanların zevkine hitap etmek, araştırmalarına konu olmak, hobi gereksinmelerini karşılamak gibi insan çıkarları bağlamında değer görmekte, içkin değerleri, özne konumları yok sayılmaktadır¹³. Dahası, avladığı “trofe”lerden bahsederken avcı hayvanı kendi açısından değerli gördüğü bir beden parçası üzerinden metonimik olarak tanımlamakta, hayvanın boynuzlarıyla birlikte başı tek önemli kriter haline gelmektedir. Parçanın bütünü temsil etmesi örneklerine kadınların belirli vücut parçalarının cinsel olarak ön plana çıkarılması ve nesneleştirilmesi gibi durumlarda da rastlamaktayız. Bu şekilde kadını hayvana kavramsal olarak bağlanmakta, aynı tahakküm mekanizmasında öğütülmektedir (bkz. Adams, 2020). Avcının av tutkusu ve kara gözlü çulluğa hasret kalması da çok sevdiği için sevdiği kadını, eşini öldüren erkekleri hatırlatır.

Sonuç

Av Tutkusu dergisinde avcılarının spor, tutku, zevk vs. olarak adlandırdıkları avlanma eylemi vasıtasıyla doğayı, hayvanları ve sembolik olarak kadını sömürülebilir nesnelere dönüştürdükleri ve bu yolla hegemonik erkekliği yeniden ürettikleri gözlemlenmiştir. Geniş çaplı, sistematik bir şiddet ve öldürme pratiği olan avlanma eyleminin arkasındaki rıza ise ekofeminist kuramların tartışmaya açtığı, insan dışı hayvanları aşağı gören insan-merkezci paradigmayla ve avlanmayı yasal bir hak olarak düzenleyen hukuki sistem ile sağlanır.

Hegemonik erkekliğin inşasında ön plana çıkan güç, akıl, cesaret vs. gibi eril niteliksel içerikler avcılarının kendi erkekliklerini inşa etmek ve doğanın, hayvanların ve kadınların tabiyetini sağlama almak için

¹³ Hayvanların içkin değere sahip, bir yaşamın öznesi olduklarını savunan yaklaşım için bkz. Regan, 2004.

kullanılmaktadır. Ayrıca, insanın evrimsel geçmişinde avlanmanın önemi ve ekolojik dengenin korunması gibi rasyonel açıklamalar ile Türk efsaneleri gibi sembolik öneme sahip anlatılar avcılığı meşrulaştırarak açıklamalara yedirilmektedir.

Hearn, "şiddet tahakkümün ifasıdır, tahakkümün sonucudur ve tahakkümün yeniden üretilmesi için gereken koşulları yaratır" der (1998, s. 26). Genellikle iktidar ve kontrolü tesis etmek için başvuru olan şiddet, bazı erkekler için tek başına bir amaçtır (Hearn, 1998, s. 26). Şiddet şüphesiz avlanmaya içkindir. Başka bir hayvanı öldürmekten alınan zevk bir şiddet bağımlılığıdır. Bu noktada hegemonik erkekliğin baskıcı öğelerini sorgulamaya açan farklı erkeklikler ve ekoerkeklikler umut verici görünmektedir. Ruspini ve diğerlerinin (2011, s. 5) erkek şiddeti ile çocuklar, kadınlar ve diğer erkekler üzerinde kurulan eril tahakkümü sorgulama çağrısına bu tahakkümün diğer kurbanları olan doğayı ve hayvanları da eklemek gerekir. Bu bağlamda ataeril düzenin sızdığı her noktayı sorgulayan, sömürünün her türlüşünü reddeden bir yaklaşıma gerek vardır. En nihayetinde hegemonik erkeklikler de sabit ve değişmez kategoriler değildir; direniş, müzakere gibi çeşitli mekanizmalarla sahip oldukları hegemonya ellerinden alınabilir. Antitürücü ekofeminist yaklaşımlardan beslenen bir erkeklik, ekolojik ve toplumsal pek çok sorunun üstesinden gelmek için iyi bir başlangıç gibi durmaktadır.

Kaynakça

- Adams, C. J. (1991). Ecofeminism and the Eating of Animals. *Hypatia*, 6(1), 125-145.
- Adams, C. J. (2013). *Etin Cinsel Politikası: Feminist Vejetaryen Eleştirel Kuram* (Çev. G. Tezcan ve M.E. Boyacıoğlu). İstanbul: Ayrıntı.
- Adams, C. J. (2020). *The Pornography of Meat* (2nd edition; New and Updated Edition.). New York; London; Oxford: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2021). *Ne Adam Ne Hayvan: Feminizm ve Hayvanların Savunulması* (Çev. Sevdâ Deniz Karali). İstanbul: Ayrıntı.
- Adams, C. J. ve Gruen, L. (Ed.). (2014). *Ecofeminism: Feminist Intersections with Other Animals and the Earth*. New York: Bloomsbury Academic.
- Anderson, W. (1990). *Green Man: The Archetype of Our Oneness with the Earth*. London: Harpercollins.
- Bly, R. (1990). *Iron John: A Book About Men*. Addison-Wesley.
- Burgan, E. (2015). İlk Kültürel Gereç Çuval İse: Erkeklik ve Et Yemeyenin Kesişimselliğinde Bilimsel Anlatıları Kuruluşu. *Fe Dergi*, 7(2), 35.
- Carrigan, T., Connell, B. ve Lee, J. (1987). Toward a new sociology of masculinity. *The Making of Masculinities: The New Men's Studies* içinde (s. 54).
- Cartmill, M. (1996). *A View to a Death in the Morning: Hunting and Nature Through History*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

- Cohen, E. (2014). Recreational Hunting: Ethics, Experiences and Commoditization. *Tourism Recreation Research*, 39(1), 3-17.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). Berkeley, California: University of California Press.
- Connell, R.W. (2017). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (3. Baskı) (Çev. Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı.
- Connell, R. W. ve Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829-859.
- Collard, A. (1989). *Rape of the Wild: Man's Violence against Animals and the Earth*. Bloomington: Indiana University Press.
- Ekman, P. (2000). *Emotions Revealed*. London: Weidenfeld and Nicholson
- Dahlberg, F. (Ed.). (2009). *Woman the Gatherer* (Revised edition.). New Haven London: Yale University Press, New Haven & London.
- Deger, İ. Z. (2019). Dede Korkut Hikayelerinde Erkek Olmanın Eşiğinde Av. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 267-279.
- Dixon, B. A. (1996). The Feminist Connection between Women and Animals. *Environmental Ethics*, 18, 181-197.
- Donovan, J. (1990). Animal Rights and Feminist Theory. *Signs*, 15(2), 350-375.
- Fischer, A. et al. (2013). (De)legitimising hunting – Discourses over the morality of hunting in Europe and eastern Africa. *Land Use Policy*, 32, 261-270.
- Franklin, A. (1999). *Animals and Modern Cultures: A Sociology of Human-Animal Relations in Modernity*. SAGE.
- Gaard, G. (2017). *Critical Ecofeminism*. Lanham: Lexington Books.
- Goatly, A. (2006). Humans, Animals, and Metaphors. *Society and Animals*, 14(1), 15-37.
- Gruen, L. (1994). Dismantling Oppression: An Analysis of the Connection Between Women and Animals. A. M. Jaggar (Ed.), *Living with Contradictions: Controversies in Feminist Social Ethics* içinde . Boulder: Westview Press.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575-599.
- Hearn, J. (1996). Is Masculinity Dead? A Critique of the Concept of Masculinity/ Masculinities. M. Mac an Ghail (Ed.), *Understanding Masculinities: Social Relations and Cultural Arenas* içinde (ss. 202-217). Buckingham ; Philadelphia: Open University Press.

- Hearn, J. (1998). *The Violences of Men: How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. London: SAGE.
- Hultman, M. (2017). Exploring Industrial, Ecomodern, and Ecological Masculinities. S. MacGregor (Ed.), *Routledge Handbook of Gender and Environment* içinde, (ss. 239-252). London ; New York: Routledge.
- Kalof, L., Fitzgerald, A. ve Baralt, L. (2004). Animals, Women, and Weapons: Blurred Sexual Boundaries in the Discourse of Sport Hunting. *Society & Animals*, 12(3), 237-251.
- Kelly, R. L. (2007). *The Foraging Spectrum: Diversity in Hunter-Gatherer Lifeways*. Clinton Corners, New York: Percheron Press/Eliot Werner Publications.
- Kemmerer, L. (Ed.). (2011). *Sister Species: Women, Animals and Social Justice*. Urbana, Chicago, and Springfield: University of Illinois Press.
- Kheel, M. (1996). The Killing Game: An Ecofeminist Critique of Hunting. *Journal of the Philosophy of Sport*, XXIII, 30-44.
- Kheel, M. (2008). *Nature Ethics: An Ecofeminist Perspective*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Kimmel, M. S. (2011). *The Gendered Society* (Fourth edition.). New York: Oxford University Press.
- Lahav-Raz, Y. (2020). "Hunting on the Streets": Masculine Repertoires Among Israeli Clients of Street-Based Sex Work. *Sexuality & Culture*, 24(1), 230-247.
- Luke, B. (1998). Violent Love: Hunting, Heterosexuality, and the Erotics of Men's Predation. *Feminist Studies*, 24(3), 627.
- Mallory, C. (2001). Acts of Objectification and the Repudiation of Dominance: Leopold, Ecofeminism, and the Ecological Narrative. *Ethics and the Environment*, 6(2), 59-89.
- MacKinnon, K. (2003). *Representing Men: Maleness and Masculinity in the Media*. London : New York: Arnold: Oxford University Press.
- Merchant, C. (1980). *The Death of Nature: Women, Ecology, and the Scientific Revolution*. New York: Harper & Row.
- Messerschmidt, J. W. (2019). *Hegemonik Erkeklik: Formülasyon, Yeniden Formülasyon ve Genişleme* (Çev. Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnişiyatifi). İstanbul: Özyeğin Üniversitesi.
- Mohai, P. (1992). Men, Women, and the Environment: An Examination of the Gender Gap in Environmental Concern and Activism. *Society & Natural Resources*, 5(1), 1-19.
- Moriarty, P. V. ve Woods, M. (1997). Hunting ≠ Predation. *Environmental Ethics*, 19(4), 391-404.

- Nibert, D. (2002). *Animal Rights/Human Rights: Entanglements of Oppression and Liberation*. Lanham, Md: Rowman & Littlefield Publishers.
- Nibert, D. (2013). *Animal Oppression and Human Violence: Domestification, Capitalism, and Global Conflict*. New York: Columbia University Press.
- Nurse, A. (2013). *Animal Harm: Perspectives on Why People Harm and Kill Animals*. Farnham, UK: Ashgate.
- Nurse, A. (2020). Masculinities and Animal Harm. *Men and Masculinities*, 23(5), 908-926.
- Özgüner, B. (2017, 8 Eylül). Avcılık: Erkekler, erkek olmayanlar, insan dışı hayvanlar... Sivil Sayfalar. <https://www.sivilsayfalar.org/2017/03/15/avcilik-erkekler-erkek-olmayanlar-insan-disi-hayvanlar/> (Erişim Tarihi: 21 Şubat 2021)
- Pease, B. (2019). Recreating Men's Relationship with Nature: Toward a Profeminist Environmentalism. *Men and Masculinities*, 22(1), 113-123.
- Pulé, P. M. (2013). *A Declaration of Caring: Towards Ecological Masculinism*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Murdoch University, Murdoch.
- Plumwood, V. (2004). *Feminizm ve Doğaya Hükmetmek*. İstanbul: Metis.
- Ramos-Gay, I. ve Alonso-Recarte, C. (2020). Zoomasculinities: At the Intersection Between Animals, Animality, and Masculinity. *Men and Masculinities*, 23(5), 807-813.
- Regan, T. (2004). *The Case for Animal Rights*. Berkeley: University of California Press.
- Robson, C. ve McCartan K. (2016). *Real World Research: A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings* (4. Baskı). Chichester, UK: Wiley.
- Rossmo, D. K. (1997). Geographic Profiling. In J. L. Jackson & D. A. Bekerian (Eds.), *Offender profiling: Theory, Research and Practice* (pp. 159-175). Chichester, UK: Wiley.
- Ruspini, E., Hearn, J., Pease, B. ve Pringle, K. (Ed.). (2011). *Men and Masculinities Around the World: Transforming Men's Practices*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Russell, N. (2012). *Social Zooarchaeology: Humans and Animals in Prehistory*. Cambridge ; New York: Cambridge University Press.
- Sabo, D. (2005). "The Study of Masculinities and Men's Health: An Overview" In M. Kimmel, J. Hearn, R.W. Connell (Eds.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (pp. 326-352.) Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Sakarya, N. Ve Gümüş, Y. (2015). Toplumsal Cinsiyet ile Örülen Heybemizden Çıkan Erkeklik ve Kadınlıklar: Dede Korkut Hikayeleri'nin Vegan Feminist Okuması. *ODTÜ THBT Toplumsal Cinsiyet ve Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 20-22 Mart 2015, ss. 110-122.

Sancar, S. (2008). *Erkeklik: İmkânsız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*. İstanbul: Metis.

Schippers, M. (2007). Recovering the feminine other: Masculinity, femininity, and gender hegemony. *Theory and Society*, 36(1), 85-102.

Shiva, V. ve Mies, M. (2018). *Ekofeminizm*. İstanbul: Sinek Sekiz.

Sollund, R. (2019). *The Crimes of Wildlife Trafficking: Issues of Justice, Legality and Morality*. Abingdon and New York: Routledge.

Sollund, R. (2020). Wildlife Crime: A Crime of Hegemonic Masculinity? *Social Sciences*, 9(6), 93.

Stibbe, A. (2004). Health and the Social Construction of Masculinity in Men's Health Magazine. *Men and Masculinities*, 7(1), 31-51.

Twigg, J. (1979). Food for thought: Purity and vegetarianism. *Religion*, 9(1), 13-35.

Twine, R. (1997). Masculinity, Nature, Ecofemism. *Ecofeminism Organization Journal*.

<http://richardtwine.com/ecofem/masc.pdf>

Warren, K. (Ed.). (1997). *Ecofeminism: Women, Culture, Nature*. Bloomington: Indiana University Press.

Warren, K. J. (2015). Feminist Environmental Philosophy. E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* içinde (Summer 2015.). Metaphysics Research Lab, Stanford University.

<https://plato.stanford.edu/archives/sum2015/entries/feminism-environmental/>